

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

ПАШКОВСЬКА Людмила Іванівна

УДК 351.813:656.613

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
СУДНОВИХ ПОСТАЧАЛЬНИКІВ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук

Одеса – 2008

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеській національній юридичній академії Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

кандидат юридичних наук, доцент
КУЗНЕЦОВ Сергій Олександрович,
Одеська національна юридична академія,
професор кафедри морського та митного права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
ЯРМАКІ Христофор Петрович,
Одеський державний університет внутрішніх
справ,
начальник кафедри адміністративного права та
адміністративної діяльності

кандидат юридичних наук
ШЕВЧЕНКО Валерія Марківна,
нотаріус Іллічівського міського нотаріального
округу Одеської області

Захист відбудеться 11 жовтня 2008 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.01 Одеської національної юридичної академії за адресою: 65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеської національної юридичної академії за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий „___” вересня 2008 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Р. Біла

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток в Україні правової держави, її європейська та загальносвітова інтеграція вимагають виваженого підходу до рівня державного втручання у діяльність суб'єктів господарювання із врахуванням інтересів держави щодо належного функціонування суспільних інститутів та інтересів громадян і організацій з недопущення необґрунтованого здійснення щодо них контрольних або наглядових повноважень з боку державних органів.

Однією із сфер державного регулювання є морегосподарська галузь. Безпека та ефективність мореплавства, як і будь-якого іншого виду транспорту, значною мірою залежить від належної підготовки та оснащення транспортного засобу – судна, тобто від його суднового постачання. Із розвитком інституту приватної власності в Україні, в тому числі і на засоби виробництва, змінилися процедура та форма обслуговування українських та іноземних морських суден. З'явився такий суб'єкт правовідносин як „судновий постачальник” („шипчандлер”), однак належної правової регламентації його діяльність до цього часу не отримала, що позначається на рівні послуг, які він надає. Положення чинного адміністративного законодавства щодо регламентації діяльності суднових постачальників та суднового постачання є спірними, що унеможливорює або значно ускладнює їх подальший розвиток та успішну конкуренцію у порівнянні з іноземними шипчандлерами та обумовлює необхідність дослідження питань адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників.

Дослідженню адміністративно-правових (як і цивільно-правових, господарсько-правових) особливостей діяльності суднового постачальника в науковій літературі не приділено належної уваги. До питань суднового постачання, і лише в частині його митного оформлення, у своїх наукових дослідженнях зверталися Є. Додін, П. Пашко, М. Каленський. До цього часу комплексне дослідження адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників є відсутнім, що, відповідно, не дозволяє виявити та проаналізувати соціальну обумовленість адміністративно-правового регулювання діяльності суднового постачальника, зв'язок та обумовленість безпеки судноплавства зі станом суднового постачання та діяльністю суднових постачальників, розробити обґрунтовані пропозиції з удосконалення інституту діяльності суднового постачальника, підвищення його ефективності.

Однак досягнення сучасної теорії адміністративного права (а проблемам адміністративно-правового регулювання присвячували свої праці В. Авер'янов, О. Андрійко, А. Альохін, Г. Атаманчук, Д. Бахрах, І. Бачило, Ю. Битяк, Ю. Ведерніков, І. Голосніченко, Ю. Дмитрієв, О. Євсєєв, С. Ківалов, Ю. Козлов, Т. Коломієць, Б. Кормич, В. Колпаков, А. Комзюк, Т. Кравцова, О. Крупчан, А. Ластовецький, В. Малиновський, Н. Нижник, С. Петров, Ю. Тихомиров, В. Цветков, В. Шкарлупа, В. Шевченко, Л. Юзьков, М. Якимчук, Х. Ярмачі та ін.) дозволяють вирішити питання щодо належного адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників.

Таким чином, необхідність зміцнення законності, уточнення місця і ролі адміністративно-правового регулювання суднового постачання, недостатня

розробленість відповідних теоретичних положень, правові питання та суперечливі положення чинного адміністративного законодавства щодо регулювання діяльності суднових постачальників обумовлюють актуальність обраної автором теми дослідження, її науково-практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до Плану науково-дослідної роботи кафедри морського та митного права Одеської національної юридичної академії за темою: „Організаційно-правові основи митної та морської політики” на 2001–2005 рр., які були складовою науково-дослідної роботи Одеської національної юридичної академії „Правові проблеми становлення і розвитку сучасної української держави” на 2001–2005 рр. (державний реєстраційний номер 0101U001195).

Мета і завдання дослідження полягають у визначенні особливостей адміністративно-правового регулювання діяльності судових постачальників.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі основні завдання:

з'ясувати методологічні засади адміністративно-правового регулювання;
визначити методи і форми адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників;

встановити наступність у правовому розвитку між правовим регулюванням діяльності суднових постачальників у вітчизняному законодавстві України, визначити змістовні та формальні характеристики судового постачання в Україні, надати визначення понять „суднові постачальники”, „суднове постачання”;

визначити повноваження державних органів щодо здійснення адміністративного нагляду у сфері діяльності суднових постачальників, розглянути особливості адміністративно-наглядової діяльності у цій сфері;

охарактеризувати сферу забезпечення безпеки мореплавства засобами судового постачання;

виявити та проаналізувати фактори, що обумовлюють сучасний стан судового постачання, оцінити їх соціальну та юридичну значущість;

виробити рекомендації, спрямовані на удосконалення теоретико-правових засад і практики адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які формуються у сфері діяльності суднових постачальників.

Предметом дослідження є методологічні та правові засади, напрями та форми адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників.

Методи дослідження обрані з урахуванням поставленої мети, визначених завдань, об'єкта і предмета дослідження. Їх застосування має комплексний характер, що дозволило найбільш адекватно відобразити діалектику розвитку інституту діяльності судового постачальника в реальній дійсності, його місце, роль та значення. Застосування діалектичного методу, у поєднанні із загально-логічними методами аналізу та синтезу, надало можливість виявити сутність, зміст, властивості адміністративно-правового регулювання діяльності судового постачальника, обумовленість та зв'язок діяльності судового постачальника та безпеки мореплавства, виявити недоліки в адміністративно-

правовому регулюванні діяльності суднового постачальника та сформулювати пропозиції щодо вдосконалення законодавства України про діяльність суднових постачальників. За допомогою порівняльного методу було з'ясовано зміст, форми, закономірності та особливості розвитку інституту діяльності суднового постачальника, фактори, що обумовлюють його існування, системні зв'язки діяльності суднового постачальника з іншими явищами соціальної дійсності у площині широкого кола суспільних відносин у різних державно-правових утвореннях протягом їх історичного розвитку. Логіко-семантичний метод сприяв визначенню понятійного апарату, який застосовано у дослідженні. Формально-логічний метод використовувався як універсальний спосіб аргументації. Широке застосування динамічних та статистичних методів уможливило виявлення причинних залежностей між станом адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників та безпекою мореплавства, закономірностей у розвитку цих явищ.

Наукова новизна одержаних результатів. За характером і змістом розглянутих проблем дисертація є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням діяльності суднового постачальника взагалі й особливостей його адміністративно-правового регулювання, зокрема, в якому сформульовано нові наукові положення і висновки, що виносяться на захист:

уперше визначено сутність, ознаки та поняття адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників як упорядковуючого, цілеспрямованого впливу держави на суспільні відносини у сфері організації та діяльності суднових постачальників, межі та сутність якої зумовлені її міжгалузевим характером;

удосконалено:

визначення поняття діяльності суднових постачальників як самостійного об'єкта адміністративно-правового регулювання – це підгалузь транспортної галузі, до складу якої входять підприємства, діяльність яких пов'язана з постачанням суднових запасів на морські та річкові судна каботажного або закордонного плавання, наданням послуг з перевірки (огляду, переосвідчення, обслуговування та ремонту) суднових запасів. Сформульовано основні специфічні ознаки діяльності суднових постачальників як об'єкта адміністративно-правового регулювання;

характеристику адміністративно-наглядової діяльності за діяльністю суднових постачальників;

набуло подальшого розвитку:

визначення поняття запасів, призначених для споживання на морському (річковому) судні як товарів або предметів, що знаходяться на морському (річковому) судні, та використовуються виключно судном, екіпажем та пасажирями, незалежно від того, продаються на судні ці товари чи ні;

класифікація суднових постачальників та суднового постачання за різними підставами;

обґрунтування пропозиції про звільнення від застосування до суднового постачання заходів нетарифного регулювання;

процедура митного оформлення суднового постачання.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що його положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у:

науково-дослідній сфері – при подальшій розробці теоретичних проблем адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників;
сфері правотворчості – для удосконалення чинного законодавства;
навчальному процесі – при підготовці відповідних розділів підручників з дисципліни „Митне право”.

Апробація результатів дослідження. Основні висновки і положення дисертаційного дослідження було повідомлено у наукових доповідях на: Міжнародній науково-практичній конференції „Другі Прибузькі юридичні читання” Право ХХІ століття: становлення та перспективи розвитку, тема доповіді „Особливості правового регулювання діяльності з постачання запасів споживання на морські судна: сучасний стан”; Міжнародній науково-практичній конференції „Сучасні проблеми, тенденції і перспективи розвитку права в Україні” (м. Одеса, 7–8 грудня 2007 р.), тема доповіді „Міжнародні морські звичаї”; круглому столі „Підприємництво і море” (м. Одеса, грудень 2007 р.), тема доповіді „Особливості правового регулювання митного оформлення суднового постачання на сучасному етапі”; ІІ Міжнародній цивілістичній науковій конференції студентів та аспірантів (м. Одеса, 4–5 квітня 2008 р.), тема доповіді „Поняття, особливості та характерні риси договору суднового постачання”; першій науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих науковців (м. Одеса, 18 квітня 2008 р.), тема доповіді „Класифікація товарів, які відносяться до суднового постачання”; Третьому міжнародному науковому семінарі „Сравнительное правоведение: современное состояние и перспективы развития”, тема доповіді „Глобалізація і міжнародне адміністративне право”; Всеукраїнській науковій конференції „Правове життя сучасної України” (м. Одеса 18–19 квітня 2008 р.), тема доповіді „Історичні аспекти розвитку інституту суднового постачання”.

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлені у трьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено ВАК України, та у чотирьох тезах конференцій.

Структура дисертації обумовлена метою дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, що об’єднують вісім підрозділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 217 сторінок, у тому числі 27 сторінок – список використаних джерел, що містять 301 найменування, додатки – 16 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми, ступінь її наукової розробки, визначаються мета і завдання дослідження, його об’єкт і предмет, методологічні та теоретичні засади, наукова новизна роботи, висвітлюються теоретичне та практичне значення положень дисертації й одержаних висновків, наводяться дані про апробацію результатів дослідження та публікації.

Розділ 1 „Поняття та адміністративно-правова природа діяльності суднових постачальників” складається із трьох підрозділів і присвячений з’ясуванню методологічних засад адміністративно-правового регулювання взагалі та діяльності суднових постачальників, зокрема, встановленню методів і форм адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників.

У підрозділі 1.1. „Діяльність суднового постачальника як сфера адміністративно-правового регулювання” підкреслюється, що проблема визначення сутності та розмежування таких правових категорій, як „державне управління”, „державне регулювання” та „адміністративно-правове регулювання” стосовно правовідносин у сфері діяльності суднового постачальника лежить у площині дослідження загальних категорій: „державне управління”, „державне регулювання”, „адміністративно-правове регулювання”. У правовій літературі як раніше, так і на сьогоднішній день спостерігаються тенденції ототожнення державного управління та державного регулювання (наприклад, роботи В. Колпакова, Ю. Битяка та ін.), хоча ці поняття є різними. Ю. Тихомиров, В. Авер'янов зазначають про необхідність розмежування цих понять та про співвідношення їх як широкого поняття (державне регулювання) і його складової (державне управління).

Адміністративно-правове регулювання у сфері діяльності суднових постачальників – це упорядковувальний, цілеспрямований вплив держави на суспільні відносини у сфері організації та діяльності суднових постачальників, межі та сутність якої зумовлені її міжгалузевим характером.

Аналіз матеріалу дає підстави зробити висновок, що об'єктами адміністративно-правового регулювання слід вважати окремі сфери соціального життя, зокрема і діяльність суднових постачальників як підгалузь транспортної галузі, які регулюються у тому числі і нормами адміністративного права.

Судновий постачальник – суб'єкт господарювання, який входить до складу морського та річкового транспорту та за договором суднового постачання здійснює суднове постачання на морські (річкові) судна каботажного або закордонного плавання, надає послуги з перевірки (огляду, переосвідчення, обслуговування, ремонту) суднових запасів.

Суднових постачальників можна класифікувати за різними підставами: за порядком призначення – призначені судновласником, фрахтувальником або агентом; за формою власності – державна форма власності та недержавна форма власності; за видами постачання – генеральні суднові постачальники (здійснюють всі види постачання) та спеціальні суднові постачальники (здійснюють окремі види постачання).

Діяльність суднових постачальників як самостійний об'єкт адміністративно-правового регулювання полягає у наданні спеціальними суб'єктами господарювання – судновими постачальниками – послуг із надання, перевірки (огляду, переосвідчення, обслуговування та ремонту), постачання суднових запасів на морські (річкові) судна каботажного або закордонного плавання.

Основними специфічними ознаками діяльності суднових постачальників як об'єкта адміністративно-правового регулювання є:

міжгалузевий характер, оскільки діяльність суднових постачальників регулюється не тільки нормами адміністративного, але й господарського, митного та податкового права;

комплексний характер, пов'язаний із поєднанням економічної та правової складових, зменшенням обсягу державного втручання, превалюванням на

сучасному етапі розвитку економічної складової внаслідок розвитку нових суспільних відносин;

взаємозв'язок суднових постачальників з великою кількістю інших органів, які здійснюють санітарний, екологічний, ветеринарний, експортний, фітосанітарний, гомологічний, радіаційний нагляд за судновим постачанням, що обумовлюється підвищеною небезпекою для життя та здоров'я екіпажу та пасажирів судна, які є кінцевими споживачами суднового постачання.

У **підрозділі 1.2. „Адміністративно-правові форми і методи адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників”** надано визначення зазначеним правовим поняттям та встановлено їх місце в адміністративно-правовому регулюванні діяльності суднових постачальників.

Форми державного регулювання діяльності суднових постачальників – це зовнішній вияв конкретних дій, які здійснюються органами державної влади для реалізації поставлених перед ними регулюючих завдань. Як методи адміністративно-правового регулювання у сфері діяльності суднових постачальників розглядається сукупність різноманітних способів, прийомів та засобів здійснення безпосереднього і цілеспрямованого впливу державних органів (посадових осіб) у встановлених межах і відповідній формі на діяльність суднових постачальників України.

Специфіка діяльності суднових постачальників як об'єкта адміністративно-правового регулювання обумовлює особливу важливість застосування економічних методів регулювання цією сферою, переходу до спеціалізованого звуженого державного регулювання, стимулювання, ресурсного нормативно-законодавчого забезпечення, відсторонення від масових засобів примусу, формування „партнерських” відносин між державою та підприємствами – судовими постачальниками України, тобто поступового переходу від прямого керівного впливу адміністративних методів до непрямого впливу економічних методів державного регулювання.

У сфері діяльності суднових постачальників України застосовуються такі форми державного регулювання як правотворча форма, адміністративні договори, організаційні заходи, форми (за допомогою яких реалізується метод переконання): розроблення програм, підготовка та проведення нарад, галузевих семінарів, зборів, конференцій, круглих столів, виставок, презентацій тощо; матеріально-технічні операції, які мають допоміжний характер та основне призначення яких – це обслуговування самого процесу регулювання.

Під методом адміністративно-правового регулювання у сфері діяльності суднових постачальників розуміється сукупність різноманітних способів, прийомів та засобів здійснення безпосереднього й цілеспрямованого впливу державних органів (посадових осіб) у встановлених межах і відповідній формі на діяльність суднових постачальників України. Враховуючи специфічні особливості діяльності суднових постачальників як об'єкта державного регулювання, було запропоновано такі методи державного регулювання у сфері діяльності суднових постачальників: адміністративні й економічні методи, методи прямого та непрямого впливу, контроль, нагляд, спостереження, переконання, примус.

Зроблено висновок, що громадський нагляд у сфері діяльності суднових постачальників повинен здійснюватися поруч із державним. У зв'язку із цим доцільно розглядати можливість про заміщення державного нагляду громадським. Слід надати певних наглядових повноважень такому громадському формуванню (але за умови прийняття Закону України „Про громадський нагляд в Україні”) як об'єднання підприємств (у цьому випадку об'єднуються судові постачальники), які на підставі інтересів для спільної реалізації своїх прав та свобод можуть проводити збори представників суднових постачальників України для обговорення проблем цієї сфери, розробки стратегії, концепції подальшого розвитку діяльності суднових постачальників України, брати участь в обговоренні законопроектів, що стосуються діяльності суднових постачальників.

У підрозділі 1.3. „Розвиток адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників” досліджено генезис правової регламентації інституту діяльності суднових постачальників. Зважаючи на те, що діяльність суднових постачальників є елементом морської галузі, його історію було розглянуто разом з історією флоту взагалі, й у зв'язку з цим виокремлено чотири періоди правового регулювання діяльності суднових постачальників: часів існування Давньоруського флоту; існування флоту Російської імперії із 1689 до 1917 р.; існування флоту за радянського періоду; існування флоту сучасної України.

Разом із тим, така періодизація дозволила виділити особливості розвитку діяльності суднових постачальників саме як правового інституту. Давньоруський період діяльності суднових постачальників характеризується тим, що правове регулювання здійснювалося на рівні цивільно-правових звичаїв, усних договорів. Петровський та дореволюційний період зазначеного інституту як комплексного (цивільного й адміністративно-правового) характеризується посиленням адміністративно-правового регулювання зазначених правовідносин. Радянський період зазначеного інституту розвивався в умовах планової економіки, тоді як сучасний період – це період адаптації інституту діяльності суднових постачальників до умов ринкової економіки з урахуванням міжнародних стандартів забезпечення безпеки мореплавства.

Розділ 2 „Адміністративний нагляд за судовим постачанням” складається з трьох підрозділів, в яких на підставі чинного законодавства аналізуються повноваження державних органів та їх посадових осіб при здійсненні адміністративного нагляду за судовим постачанням.

У підрозділі 2.1. „Суднове постачання як предмет діяльності судового постачальника” визначено поняття судового постачання, його види.

Морехідний стан судна є основою безпеки судноплавства. Однією з ознак судна, яке знаходиться у морехідному стані, є належне суднове постачання. Суднове постачання на судно – це товари або предмети, які постачаються на судна для використання виключно морським (річковим) судном, екіпажем та пасажирями, незалежно від того, продаються на судні ці товари чи ні. Запаси, призначені для споживання на судні – це товари або предмети, які знаходяться на судні та використовуються виключно судном, екіпажем та пасажирями, незалежно від того, продаються на судні ці товари чи ні.

Запропоновано класифікацію суднового постачання, засновану на поділі за ознакою призначення суднового постачання на навігаційне, рятувальне, якірне, швартове, буксирне, вантажне та інші види постачання.

В основі поділу суднового постачання може бути покладено суб'єкт споживання суднових запасів. Так, виділяється суднове постачання для екіпажу та пасажирів (напої, їжа, одяг та ін.) та суднове постачання для самого судна (двигун, запасні частини, паливо та ін.).

Наступною ознакою поділу є споживність суднових запасів. Розрізняються суднові запаси, що споживаються (їжа, фарба, паливо та ін.), та такі, що не споживаються в процесі експлуатації судна (канати, радіотехнічні пристрої та ін.).

Поділ запасів споживання може відбуватися за ознакою обов'язкової наявності на судні. Так, відповідно до міжнародних конвенцій, що стосуються безпеки судноплавства, на судні повинні обов'язково бути присутніми рятувальні засоби, відповідне радіобладнання, засоби пожежогасіння та ін. Тому, запаси споживання можна поділити на обов'язкові та факультативні – такі, що можуть бути відсутніми на судні без загрози безпеці судноплавства.

У **підрозділі 2.2. „Поняття та види адміністративного нагляду за судновим постачанням”** надана характеристика цього поняття. Співвідношенню понять „контроль” та „нагляд” вченими-адміністративістами приділяється багато уваги. В юридичній літературі часто наголошується на відмінності цих термінів. У дослідженні здійснено їх порівняльний аналіз, який підтвердив висновок про те, що наглядова діяльність порівняно з контрольною за своєю суттю є значно меншим втручанням у свободу суб'єктів права, що відповідає потребам формування правової держави. Побудова такої держави в Україні, перехід на ринкові відносини, прагнення України до вступу в Євросоюз вимагає скорочення державного втручання в діяльність організацій, у життя громадян, і за цих умов обсяг нагляду має постійно розширюватися за рахунок звуження обсягу контролю.

Нагляд як вид державної діяльності визначено як сукупність безперервних дій зі спостереження за додержанням законності у відповідних суспільних відносинах, які здійснюються компетентним на те органом із застосуванням наданих йому законом (підзаконним нормативним актом) повноважень і спрямовані на попередження, виявлення і припинення порушень, а також притягнення правопорушників до відповідальності.

Зроблено висновок, що стосовно діяльності суднового постачальника державні органи здійснюють адміністративний нагляд. Отже, адміністративний нагляд за діяльністю суднових постачальників – це вид державної управлінської діяльності, яка здійснюється спеціальними органами державної виконавчої влади щодо організаційно невідпорядкованих суб'єктів господарювання – суднових постачальників з приводу виконання ними вимог чинного законодавства щодо постачання суднових запасів, з можливістю використання заходів адміністративного примусу.

Підрозділ 2.3. „Особливості здійснення окремих видів державного нагляду за судновим постачанням” містить три пункти, в яких визначаються сутність та зміст адміністративного нагляду за діяльністю суднових

постачальників, аналізуються повноваження державних органів при здійсненні нагляду у цій сфері.

У пункті 2.3.1. „Організація державного ветеринарного нагляду за судновим постачанням” зазначається, що наглядова діяльність органів ветеринарної медицини щодо діяльності суднових постачальників полягає у: спостереженні за функціонуванням суднових постачальників, одержанні необхідної інформації про виконання ним правил і доручень; аналізі і зборі інформації, виявленні тенденцій, причин, розробці прогнозів; вжитті заходів щодо запобігання порушенням законності й дисципліни, настання шкідливих наслідків, у тому числі — припинення протиправних дій з метою недопущення нових порушень; обліку конкретних порушень, визначенні їх причин і умов; виявленні винних, притягненні їх до відповідальності.

Запропоновано визначення поняття державного ветеринарно-санітарного нагляду за судновим постачанням як заходів, що здійснюються державними інспекторами ветеринарної медицини та уповноваженими лікарями ветеринарної медицини і полягають у перевірці дотримання вимог чинного законодавства у галузі ветеринарної медицини.

Розмежування понять „контроль” та „нагляд” у галузі ветеринарної медицини надасть можливість не лише впорядкувати ветеринарне законодавство, а й підвищити якісний рівень державного управління у сфері ветеринарної медицини в Україні.

Надаються пропозиції щодо внесення змін до діючих нормативних актів. Відповідно до Міжнародної конвенції „Про спрощення та гармонізацію митних процедур”, суднове постачання має спеціальний статус товарів, які постачаються у спрощеному порядку. Тому, пропонується доповнити пункт 4 Наказу Міністерства аграрної політики України № 32 від 19.04.2005 р. „Про затвердження правил видачі ветеринарних документів на вантажі, що підлягають обов’язковому ветеринарно-санітарному контролю та нагляду” положенням:

„Товари, що постачаються на морські (річкові) українські судна закордонного плавання та іноземні судна, як запаси споживання у митному режимі ЕК 10 ЗС за заявкою капітана (уповноваженої особи) судна, що були закуплені на ринках, у магазинах або безпосередньо у виробників, супроводжуються тільки ветеринарними довідками”.

У пункті 2.3.2. „Організація державного фітосанітарного, екологічного та гомологічного нагляду за судновим постачанням” розглянуто сутність забезпечення законності під час адміністративно-наглядової діяльності органів фітосанітарного, екологічного та гомологічного нагляду, яка полягає в наявності законодавства та відповідних підзаконних актів, що регулюють суспільні відносини, за якими здійснюється наглядова діяльність; у чіткій регламентації наглядових повноважень працівників зазначених органів. Здійснено аналіз нормативних актів, за результатом якого запропоновано внесення змін до чинних нормативних актів.

У пункті 2.3.3. „Організація державного експортного нагляду за судновим постачанням” підкреслюється, що найбільш повна реалізація покладених на Державну службу експортного контролю, завдань щодо запобігання незаконному поширенню технологій, науково-технічної інформації і послуг, які

можуть бути використані під час створення зброї масового ураження, засобів її доставки, озброєння і військової техніки залежить, насамперед, від точного визначення її повноважень, а також повноважень її структурних підрозділів та посадових осіб.

Зроблено висновок, що наглядові повноваження посадових осіб служби експортного контролю становлять один із головних елементів їх компетенції, а отже є такою сукупністю їх прав та обов'язків, які підкреслюють цільове призначення служби експортного контролю.

Розділ 3 „Митні операції при переміщенні суднового постачання через митний кордон України” містить два підрозділи, в яких визначаються сутність та зміст митного контролю та митного оформлення щодо суднового постачання.

У підрозділі 3.1. „Митний контроль та митне оформлення суднового постачання” розглядається митний контроль за судновим постачанням, який визначається як сукупність заходів, що здійснюються митною службою з метою забезпечення дотримання митного законодавства, а митне оформлення суднового постачання – як здійснення митних формальностей, необхідних для випуску товарів, які постачаються як запаси, призначені для споживання, з митної території України.

Зроблено висновок, що є необхідним прийняття нормативно-правового акта, який визначить особливості митного оформлення суднового постачання, необхідного на морському судні.

Найбільш суттєвими питаннями митного оформлення є нормування суднових запасів і суднового постачання та необхідність спрощення митного оформлення. У світовій практиці не існує норм постачання/споживання товарів морськими суднами, передбачених ст. 115 МК України. Встановлення таких норм ставить під загрозу життя і здоров'я пасажирів судна, знижує якість послуг, що надаються. Нормування запасів споживання має розглядатися не як спосіб обмеження кількості товарів, які постачаються без застосування нетарифних методів регулювання, а як мінімальні норми, необхідні для забезпечення безпеки мореплавства. Таким чином, держава повинна встановити мінімальні норми постачання суднових запасів з метою забезпечення такої якості судна як „морехідність”. У зв'язку з цим пропонується дозволяти митне оформлення товарів, які є судновим постачанням, за заявкою капітана. Заявку капітана вважати документом, який визначає норми постачання, необхідні для судна.

У підрозділі 3.2. „Нарахування та стягнення мита та митних платежів при митному оформленні суднового постачання” розглянуто порядок, підстави для нарахування мита та митних платежів на предмети матеріально-технічного постачання та суднове постачання. Кіотська конвенція 1973 року передбачає єдиний підхід до стягнення мита та митних платежів при здійсненні постачання суднових припасів на морські судна. Тому, для приведення українського законодавства у відповідність до зазначеної Конвенції пропонується внести зміни до Закону України „Про Єдиний митний тариф”, яким передбачити єдиний підхід до нарахування мита на суднове постачання як для українських, так і для іноземних суден.

ВИСНОВКИ

У дослідженні наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – визначення суті, правових засад, видів, форм та методів адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників та визначення суті, правових засад адміністративного нагляду за діяльністю суднових постачальників. У результаті здійсненого дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій, рекомендацій, спрямованих на досягнення постачальної мети.

У ході дисертаційного дослідження зроблено такі висновки:

1. Адміністративно-правове регулювання у сфері діяльності суднових постачальників – це упорядковуючий, цілеспрямований вплив держави на суспільні відносини у сфері організації та діяльності суднових постачальників, межі та сутність якої зумовлені її міжгалузевим характером.

2. Діяльність суднових постачальників є специфічним об'єктом адміністративно-правового регулювання, який є визначальним для забезпечення безпеки мореплавства та для розвитку економіки, формування соціально-орієнтованої держави. Відсутність офіційного визначення діяльності суднових постачальників, базового нормативно-правового акта у відповідній сфері відносин негативно впливає на існування, адміністративно-правове регулювання, на весь механізм державного впливу на сферу діяльності суднових постачальників.

3. Визначено, що діяльність суднових постачальників як самостійний об'єкт адміністративно-правового регулювання – це підгалузь транспортної галузі, до складу якої входять підприємства, діяльність яких пов'язана з постачанням суднових запасів на морські та річкові судна каботажного або закордонного плавання, наданням послуг з перевірки (огляду, переосвідчення, обслуговування та ремонту) суднових запасів.

4. Визначено, що судновий постачальник – це суб'єкт господарювання, який входить до складу морського та річкового транспорту та за договором суднового постачання здійснює суднове постачання на морські (річкові) судна каботажного або закордонного плавання, надає послуги з перевірки (огляду, переосвідчення, обслуговування, ремонту) суднових запасів.

5. Основними специфічними ознаками діяльності суднових постачальників як об'єкта адміністративно-правового регулювання є:

міжгалузевий характер, оскільки діяльність суднових постачальників регулюється не тільки нормами адміністративного, але й господарського, митного і податкового права;

комплексний характер, пов'язаний з поєднанням економічної та правової складових, зменшенням обсягу державного втручання, превалюванням на сучасному етапі розвитку економічної складової внаслідок розвитку нових суспільних відносин;

взаємозв'язок підприємств – суднових постачальників з великою кількістю інших органів, які здійснюють санітарний, екологічний, ветеринарний, експортний, фітосанітарний, гомологічний, радіаційний контроль за судновим постачанням, що обумовлюється підвищеною небезпекою для життя та

здоров'я екіпажу та пасажирів судна, які є кінцевими споживачами суднового постачання.

6. Суднових постачальників можна класифікувати за різними підставами: за порядком призначення – призначені судовласником, фрахтувальником або агентом; за формою власності – державної форми власності та недержавної форми власності; за видами постачання – генеральні судові постачальники (здійснюють всі види постачання) та спеціальні судові постачальники (здійснюють окремі види постачання).

7. Враховуючи здобутки вчених-адміністративістів та фахівців у галузі теорії управління, можна запропонувати таке поняття методу адміністративно-правового регулювання у сфері діяльності судових постачальників як сукупність різноманітних способів, прийомів та засобів здійснення безпосереднього й цілеспрямованого впливу державних органів (посадових осіб) у встановлених межах і відповідній формі на діяльність судових постачальників України.

8. Суднове постачання на судно – це товари або предмети, які постачаються на судно для використання виключно судном, екіпажем та пасажирями, незалежно від того, продаються на судні ці товари чи ні.

Запаси, призначені для споживання на судні – це товари або предмети, які знаходяться на судні та використовуються виключно судном, екіпажем та пасажирями, незалежно від того, продаються на судні ці товари чи ні.

9. Суднове постачання можна класифікувати за ознакою призначення суднового постачання: навігаційне постачання, рятувальне постачання, якірне, швартове, буксирне, вантажне постачання та ін. В основі поділу суднового постачання може перебувати суб'єкт споживання судових запасів. Так, виокремлюються суднове постачання для екіпажу та пасажирів (напої, їжа, одяг та ін.) та суднове постачання для самого судна (двигун, запасні частини, паливо та ін.). Наступною ознакою поділу є споживність судових запасів. Розрізняються судові запаси, що споживаються (їжа, фарба, паливо та ін.) та такі, що не споживаються в процесі експлуатації судна (канати, радіотехнічні пристрої та ін.). Поділ запасів споживання може відбуватися за ознакою обов'язковості наявності на судні. Так, відповідно до міжнародних конвенцій, що стосуються безпеки судноплавства, на судні повинні обов'язково бути присутніми рятувальні засоби, відповідне радіообладнання, засоби пожежогасіння та ін. Тому запаси споживання можна поділити на обов'язкові та факультативні – такі, що можуть бути відсутніми на судні без загрози безпеці судноплавства.

10. Стосовно діяльності суднового постачальника державні органи здійснюють адміністративний нагляд, який є видом державної управлінської діяльності, що здійснюється спеціальними органами державної виконавчої влади щодо організаційно непередбачених суб'єктів господарювання – судових постачальників з приводу виконання ними вимог чинного законодавства щодо постачання судових запасів з використанням заходів адміністративного примусу.

11. Пропонується внести зміни до:

Закону України „Про Єдиний митний тариф”, яким передбачити єдиний підхід до нарахування мита на суднове постачання як для українських, так і іноземних суден;

наказу Міністерства аграрної політики України № 32 від 19.04.2005 р. „Про затвердження правил видачі ветеринарних документів на вантажі, що підлягають обов’язковому ветеринарно-санітарному контролю та нагляду”. Пункт 4 вищезазначеного Наказу необхідно доповнити положенням: „Товари, що постачаються на морські та річкові українські та іноземні судна закордонного плавання, як запаси споживання у митному режимі ЕК 10 ЗС за заявкою капітана (уповноваженої особи) судна, що були закуплені на ринках, у магазинах або безпосередньо у виробників, супроводжуються тільки ветеринарними довідками”;

наказу Міністерства аграрної політики України № 414 від 23.08.2005р. „Про затвердження Фітосанітарних правил ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, транзиту, експорту, порядку переробки та реалізації підкарантинних матеріалів”. Необхідно наказ доповнити пунктом: „Вантажі, що постачаються на морські (річкові) українські судна закордонного плавання та іноземні судна, як запаси споживання у митному режимі ЕК 10 ЗС за заявкою капітана (уповноваженої особи) судна, що були закуплені на ринках, у магазинах або, безпосередньо у виробників, не підлягають фітосанітарному контролю”;

наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України № 204 від 08.09.1999 р. „Про екологічний контроль у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності регіональних митниць і митниць”. Необхідно наказ доповнити положенням про звільнення суднового постачання від проходження екологічного контролю;

чинного законодавства або видати окреме розпорядження (наказ), яким звільнити суднове постачання від необхідності проходження гомологічного контролю та отримання дозволу на експорт.

12. Зроблено висновок про те, що необхідно прийняти нормативно-правовий акт, який визначить особливості митного оформлення суднових запасів, необхідних на торговельному судні та спростить існуючий порядок митного контролю та оформлення суднового постачання.

13. У зв’язку з неможливістю встановити норми споживання для всіх суден, пропонується дозволяти митне оформлення товарів, які є судновим постачанням, за заявкою капітана. Заявку капітана слід вважати документом, який визначає норми постачання, необхідні для судна.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ

ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Пашковская Л.И. Таможенное оформление запасов потребления, поставляемых на морские суда / Л.И. Пашковская // Митна справа. – 2005. – № 1. – С. 35-39.

2. Пашковська Л.І. Поставка суднових запасів як комплексний інститут права / Л.І. Пашковська // Митна справа. – 2006. – № 2. – С. 23-25

3. Пашковська Л.І. Поставка на судна візуальних засобів / Л.І. Пашковська // Митна справа. – 2005. – № 5. – С. 72-77.

4. Пашковська Л.І. Особливості правового регулювання діяльності з постачання запасів споживання на морські судна: сучасний стан / Л.І. Пашковська // Право ХХІ століття: становлення та перспективи розвитку: Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції „Другі Прибузькі юридичні читання” / Під редакцією В.І. Терентьєва, О.В. Козаченка. – Миколаїв, 2006. – С. 412-123.

5. Пашковська Л.І. Поняття, особливості та характерні риси договору суднового постачання / Л.І. Пашковська // Зб. тез наук. робіт учасників ІІ Міжнародної цивілістичної наукової конференції студентів та аспірантів (м. Одеса, 4–5 квітня 2008р.) / Одеська національна юридична академія. – О.: Фенікс, 2008. – С. 204-205.

6. Пашковська Л.І. Міжнародні морські звичаї / Л.І. Пашковська // Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету: Зб. / Міжнародний гуманітарний ун-т. – О.: Міжнар. гуман. ун-т, 2007. – Вип. 7. – С. 78-79.

7. Пашковська Л.І. Особливості правового регулювання митного оформлення суднового постачання на сучасному етапі / Л.І. Пашковська // Підприємництво і море: Тези доповідей круглого столу / Відп. ред. Харитонova О.І. // Одеська національна юридична академія. – О., 2008. – С. 138-142.

АНОТАЦІЯ

Пашковська Л.І. Адміністративно-правове регулювання діяльності суднових постачальників. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Одеська національна юридична академія, Одеса, 2008.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників. Наведено авторські визначення понять „адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників”, адміністративний нагляд за діяльністю суднових постачальників. Визначено поняття суднового постачання на судно, здійснено його класифікацію за різними підставами.

Констатується, що відсутність нормативно-правового акта, який регулює діяльність суднових постачальників, негативно впливає на розвиток цієї підгалузі транспортної галузі. Обґрунтовано пропозиції щодо прийняття нормативно-правового акта, який визначить особливості адміністративно-правового регулювання діяльності суднових постачальників, зокрема щодо митного оформлення суднових запасів, необхідних на торгівельному судні та спростить існуючий порядок митного контролю та оформлення суднового постачання. Надано пропозиції щодо внесення змін та доповнень до чинних нормативно-правових актів.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання діяльності суднових постачальників, діяльність суднових постачальників, судновий постачальник, шипчандлер, адміністративний нагляд за діяльністю суднових постачальників, форми та методи адміністративно-правового регулювання, суднове постачання.

АННОТАЦИЯ

Пашковская Л.И. Административно-правовое регулирование деятельности судовых поставщиков. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право – Одесская национальная юридическая академия, Одесса, 2008

Диссертация посвящена комплексному исследованию административно-правового регулирования деятельности судовых поставщиков. Дано авторское определение понятий административно-правового регулирования деятельности судовых поставщиков как упорядоченного, целенаправленного воздействия государства на общественные отношения в сфере организации и деятельности судовых поставщиков, пределы и сущность которой обусловлены ее межотраслевым характером.

Основными специфическими признаками деятельности судовых поставщиков как объекта административно-правового регулирования являются: межотраслевой характер (поскольку деятельность судовых поставщиков регулируется не только нормами административного, но и хозяйственного, финансового, налогового права); комплексный характер (обусловленный объединением экономической и правовой составляющих), уменьшение объема государственного вмешательства (в связи с превалированием на современном этапе развития экономической составляющей); взаимосвязь судовых поставщиков со значительным кругом государственных органов, осуществляющих санитарный, экологический, ветеринарный, экспортный, фитосанитарный, гомологический, радиационный надзор за судовым снабжением (обусловлено повышенной важностью для жизни и здоровья экипажа и пассажиров судна, которые являются конечными потребителями судового снабжения).

Делается вывод, что относительно деятельности судовых поставщиков государственные органы осуществляют административный надзор, который определен как вид государственной управленческой деятельности, осуществляемой специальными органами государственной исполнительной власти относительно организационно неподчиненных субъектов хозяйствования – судовых поставщиков по поводу исполнения ими требований действующего законодательства по снабжению судовых запасов с возможностью применения мер административного принуждения.

Определено понятие судового снабжения на судно как товаров или предметов, которые поставляются для использования исключительно судном, экипажем и пассажирами, независимо от того, продаются на судне эти товары или нет. Осуществлена классификация судового снабжения по различным основаниям.

В работе обоснованы предложения относительно принятия нормативно-правового акта, который определит особенности административно-правового регулирования деятельности судовых поставщиков, в частности по таможенному оформлению судовых запасов, необходимых на торговом судне, и упростить существующий порядок таможенного контроля и оформления судового снабжения.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование деятельности судовых поставщиков, деятельность судовых поставщиков, судовой

поставщик, шипчандлер, административный надзор за деятельностью судовых поставщиков, формы и методы административно-правового регулирования, судовое снабжение.

SUMMARY

Pashkovska L.I. Administrative regulation of ship suppliers' activity. – The manuscript.

The dissertation for scientific degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 – administrative law and process; Finance Law; Information Law - Odessa National Law Academy, Odessa, 2008.

The dissertation is devoted to the integrated study of administrative regulation of ship suppliers' activity. The author gave the definition of administrative regulation of ship suppliers' activity as orderly, focused on the impact of state public relations in the sphere of organization and activities of ship suppliers, and the essence of which stem from its interdisciplinary nature.

The author reached the conclusion that public administrative authorities make supervision in relation to the activities of ship suppliers, which is defined as a kind of state management activities carried out by special bodies of the state executive branch regarding organizational insubordination business entities – Ship Suppliers.

The author defined notion ship supplies to the ship as goods or items to be supplied for use exclusively ship, crew and passengers, whether sold on the ship these products or not. Ship supplies were classified on various grounds.

Key words: administrative legal regulation of ship suppliers' activity, the activity of Ship Suppliers, Ship Supplier, Shipchandler, administrative supervision over the activities of ship suppliers, forms and methods of administrative legal regulation of ship suppliers' activity, ships stores.